

Rembrandt (1606 – 1669)

Rembrandt is een van de beroemdste Nederlandse schilders. Hij werd op 15 juli 1606 geboren in Leiden. Zijn ouders waren niet arm: zijn vader was eigenaar¹ van een molen, en zijn moeder was de dochter van een welgestelde² bakker. Rembrandt ging dan ook naar een goede school. Daar leerde hij latijn, kennis van de bijbel, klassieke literatuur³ en goede manieren. Ook kreeg hij les in schilderen. Van zijn ouders moest hij naar de universiteit, maar Rembrandt zelf wilde liever schilder worden. Op zijn 14^e jaar ging hij naar de universiteit, waar hij literatuur en theologie studeerde. maar na 2 jaar ging hij in de leer⁴ bij schilders, eerst in Leiden en toen in Amsterdam. Daarna begon hij zijn eigen schilderwerkplaats in Leiden. Toen Rembrandt 21 jaar was, verhuisde hij naar Amsterdam. Hij werd al snel een bekende schilder.

De 'Gouden Eeuw'

Rembrandt leefde in de 'Gouden Eeuw', een periode van grote rijkdom⁵. En Amsterdam was de rijkste stad van Nederland. De rijke burgers bestelden veel schilderijen voor hun stadspaleizen. Er was dus heel veel werk voor schilders. Bekende schilders uit die tijd zijn Frans Hals, Johannes Vermeer en Jan Steen. Maar Rembrandt is de bekendste van allemaal. Wat maakte hem zo uniek⁶? Waarom vinden mensen uit de hele wereld de schilderijen van Rembrandt zo mooi?

Vernieuwer

Een van de dingen die Rembrandt zo speciaal maken is dat hij een echte vernieuwer was: hij had originele ideeën en durfde nieuwe dingen uit te proberen, ook als de opdrachtgever daar niet altijd zo blij mee was. Speciaal is ook het gebruik van licht en donker in zijn schilderijen: de belangrijke mensen en dingen in zijn schilderijen staan altijd prachtig in het licht. Hij had een fantastisch gevoel voor compositie⁷ en dramatiek⁸ en wist echt leven in zijn schilderijen te brengen. Een goed voorbeeld is de Nachtwacht, het bekendste schilderij van Rembrandt. Het is een groot schilderij waarop schutters te zien zijn. Schutters waren een soort soldaten of politiemensen. Zij moesten de stad beschermen⁹. Er zijn in de 'Gouden Eeuw' veel schuttersstukken gemaakt. De schutters betaalden samen het schilderij, en wilden dus allemaal goed in beeld komen. Daarom waren het nogal statische¹⁰ en soms zelfs een beetje saaie¹¹ schilderijen. Hier zie je een min of meer traditioneel schuttersstuk:

Cornelis van Haarlem: Banket van de officieren van de St. Jorisdoelen

En dit is de Nachtwacht:

In plaats van een saai groepsportret maakt Rembrandt er een schilderij vol actie van: de schutters maken zich klaar om te vertrekken, en er gebeurt van alles: een man rechts slaat op de trommel, een hond blaft, een schutter links laadt¹² zijn geweer, en in het midden schiet zelfs een schutter met zijn geweer. Vooraan geeft de commandant Frans Banninck Cocq het sein¹³ om te vertrekken en begint zelf al te lopen. Het is alsof hij het volgende moment het schilderij uit zal lopen, recht naar de kijker toe. Ook gaf Rembrandt het schilderij in zijn details een symbolische betekenis mee. Zo valt de schaduw van de hand van Banninck Cocq precies om het wapen¹⁴ van Amsterdam op de goudkleurige jas van de andere officier in het midden, Frans van Ruytenburch, alsof de hand Amsterdam beschermt.

De Nachtwacht was een voor die tijd revolutionair schilderij, maar de schutters zelf waren minder tevreden: sommigen wilden eerst niet betalen, omdat zij er niet duidelijk genoeg opstonden.

Karakter

Rembrandt kon ook heel goed het karakter van mensen laten zien. Hij schilderde realistisch en liet de mensen zien zoals ze echt zijn. Als je naar zijn schilderijen kijkt, heb je het idee dat je bijna kunt zien wat de mensen denken. Rembrandt kon ook heel goed oude mensen schilderen. Een goed voorbeeld is het schilderij van de oude vrouw hieronder:

De vrouw leest in een boek. Dat boek is waarschijnlijk¹⁵ een religieus boek. Het licht valt niet op haar gezicht, maar op haar oude, gerimpelde hand.

De vrouw heeft waarschijnlijk slechte ogen, want ze gebruikt haar handen bij het lezen van de grote letters. Zo wil Rembrandt ons iets van het karakter van de vrouw laten zien: ze kan bijna niet meer lezen, maar toch wil ze elke dag nog over haar geloof lezen omdat het zo belangrijk voor haar is.

Vernieuwend tot het einde

Ook in zijn latere jaren bleef Rembrandt zich vernieuwen: zijn stijl werd veel minder gedetailleerd; hij leek sneller te werken en heel trefzeker¹⁶ een karakter te kunnen neerzetten. Bijvoorbeeld in het portret van Jan Six:

Het licht valt op de handen en het gezicht, die het meest gedetailleerd zijn uitgewerkt. Maar bijvoorbeeld de rode mantel is heel snel geschilderd.

Rembrandt maakte 600 schilderijen en 3000 tekeningen. Hij overleed in 1669. Toen Rembrandt overleed, leefde hij in armoede¹⁷. Hij had veel schulden opgebouwd. Hij was als schilder ook minder populair bij de Amsterdamse elite: ze vonden de schilderijen van Rembrandt te donker, en te 'slordig'. Maar Rembrandt weigerde¹⁸ te veranderen, en bleef geloven in zijn eigen stijl en visie. Nu zijn de schilderijen van Rembrandt wereldberoemd.

Wil je meer weten over Rembrandt? Kijk dan eens naar deze video:

https://www.npostart.nl/NPS_1190170

Of kijk op de website van het Rijksmuseum:

<https://www.rijksmuseum.nl/en/rijksstudio>

Of op de website van het Rembrandthuis:

<https://www.rembrandthuis.nl/>

Woordenlijst bij 'Rembrandt':

1	de eigenaar	:	de molen was van hem zelf
2.	welgesteld	:	niet arm, met best veel geld
3	de klassieke literatuur	:	de Griekse en Latijnse boeken en verhalen van ongeveer 800 voor Christus tot 476 na Christus
4	in de leer gaan	:	een beroep leren van iemand die dat beroep al kent
5	de rijkdom	:	dat de mensen rijk zijn
6	uniek	:	anders dan alle anderen
7	de compositie	:	hoe en op welke plaats de mensen en dingen op een schilderij staan, zodat het schilderij er mooi en interessant uitziet
8	de dramatiek	:	dat het dramatisch is, dat er veel gebeurt en dat het emoties laat zien of emoties bij de kijker oproept
9	beschermen	:	zorgen dat het veilig is
10	statisch	:	met weinig beweging, met weinig drama
11	saai	:	niet interessant, zonder 'leven'
12	het geweer laden	:	een kogel in het geweer doen en het geweer klaar maken om te schieten
13	het sein	:	het teken, het commando
14	het wapen	:	een tekening of afbeelding die het symbool is voor bijvoorbeeld een stad, een land of een familie. Het wapen van Amsterdam was een leeuw en 3 kruizen onder elkaar.
15	waarschijnlijk	:	bijna zeker
16	trefzeker	:	snel, maar toch heel precies, in één keer precies goed
17	de armoede	:	dat je arm bent, dat je te weinig geld hebt om goed te leven
18	weigeren	:	iets wat de mensen van je vragen toch niet doen

Oefening 1

- 1. Hoe was de jeugd van Rembrandt, volgens de tekst?**
 - A** Hij kwam uit een familie van adel, ging naar een goede school en op zijn 14^e naar de universiteit, en verhuisde naar Amsterdam om te leren schilderen.
 - B** Hij kwam uit een arme familie maar had zoveel talent dat hij naar een goede school mocht, en later naar de universiteit.
 - C** Hij kwam uit een familie met geld, ging naar een goede school, op zijn 14^e naar de universiteit en op zijn 16^e in de leer bij schilders.

- 2. Waarom was er in de 'Gouden Eeuw' zoveel werk voor Nederlandse schilders?**
 - A** De rijke burgers wilden graag schilderijen in hun huizen.
 - B** De kerken kochten veel schilderijen over verhalen uit de Bijbel.
 - C** In heel Europa wilden koningen en de rijke adel schilderijen uit Nederland in hun paleizen hebben.

- 3. Wat maakt Rembrandt als schilder uniek, volgens de tekst? (er zijn meer antwoorden goed)**
 - A** Hij was origineel en probeerde nieuwe dingen.
 - B** Hij bedacht een heel nieuw soort schilderij: het schuttersstuk.
 - C** Zijn gebruik van donker en licht was heel speciaal.
 - D** Hij gebruikte foto's om zijn modellen beter te kunnen schilderen.
 - E** Zijn schilderijen zijn vrolijk en hebben altijd lichte kleuren.
 - F** Hij had een heel goed gevoel voor compositie en dramatiek.
 - G** Hij kon goed het karakter van mensen laten zien.
 - H** Hij durfde te geloven in zijn eigen ideeën, ook als hij kritiek kreeg.

- 4. Wat was er zo speciaal aan de Nachtwacht?**
 - A** Het is heel snel geschilderd, en zonder veel details.
 - B** Het is geen portret van een groep mannen die naast elkaar staan of zitten, maar een schilderij vol actie.
 - C** Rembrandt laat zien dat de schutters echte Christenen zijn, die het geloof belangrijker vinden dan geld.

- 5. Is er een verschil tussen de jonge Rembrandt en de oudere Rembrandt?**
 - A** Ja, in het begin was hij heel vernieuwend, maar later niet meer.
 - B** Ja, de oudere Rembrandt schilderde sneller en kon met minder details toch heel goed het karakter van iemand laten zien.
 - C** Ja, Rembrandt werd steeds populairder en toen hij oud was, was hij al wereldberoemd.
 - D** Nee, er is eigenlijk geen verschil.

Oefening 2

Wat hoort bij elkaar? Zet het goede nummer in het vakje.

1. welgesteld	[] anders dan alle anderen
2. beschermen	[] met best veel geld
3. saai	[] niet interessant
4. waarschijnlijk	[] zorgen dat het veilig is
5. uniek	[] bijna zeker
6. het sein	[] niet willen doen wat gevraagd wordt
7. de armoede	[] heel veel geld hebben
8. weigeren	[] het teken
9. de eigenaar	[] te weinig geld hebben
10. de rijkdom	[] de persoon van wie iets is

Oefening 3

Vul de woorden in. Kies uit deze woorden:

beroemdste – rijkdom – stadspaleizen – leer – manieren – eigenaar - uniek

Rembrandt is een van de _____ Nederlandse schilders. Hij werd op 15 juli 1606 geboren in Leiden. Zijn ouders waren niet arm: zijn vader was _____ van een molen, en zijn moeder was de dochter van een welgestelde bakker. Rembrandt ging dan ook naar een goede school. Daar leerde hij latijn, kennis van de bijbel, klassieke literatuur en goede _____. Ook kreeg hij les in schilderen. Van zijn ouders moest hij naar de universiteit, maar Rembrandt zelf wilde liever schilder worden. Op zijn 14^e jaar ging hij naar de universiteit, waar hij literatuur en theologie studeerde. maar na 2 jaar ging hij in de _____ bij schilders, eerst in Leiden en toen in Amsterdam. Daarna begon hij zijn eigen schilderwerkplaats in Leiden. Toen Rembrandt 21 jaar was, verhuisde hij naar Amsterdam. Hij werd al snel een bekende schilder.

De 'Gouden Eeuw'

Rembrandt leefde in de 'Gouden Eeuw', een periode van grote _____. En Amsterdam was de rijkste stad van Nederland. De rijke burgers bestelden veel schilderijen voor hun _____. Er was dus heel veel werk voor schilders. Bekende schilders uit die tijd zijn Frans Hals, Johannes Vermeer en Jan Steen. Maar Rembrandt is de bekendste van allemaal. Wat maakte hem zo _____? Waarom vinden mensen uit de hele wereld de schilderijen van Rembrandt zo mooi?

Vul de woorden in. Kies uit deze woorden:

wapen – tevreden – soldaten – dramatiek – saai – laadt – durfde – beschermen – sein

Vernieuwer

Een van de dingen die Rembrandt zo speciaal maken is dat hij een echte vernieuwer was: hij had originele ideeën en _____ nieuwe dingen uit te proberen, ook als de opdrachtgever daar niet altijd zo blij mee was. Speciaal is ook het gebruik van licht en donker in zijn schilderijen: de belangrijke mensen en dingen in zijn schilderijen staan altijd prachtig in het licht. Hij had een fantastisch gevoel voor compositie en _____ en wist echt leven in zijn schilderijen te brengen. Een goed voorbeeld is de Nachtwacht, het bekendste schilderij van Rembrandt. Het is een groot schilderij waarop schutters te zien zijn. Schutters waren een soort _____ of politiemensen. Zij moesten de stad _____. Er zijn in de 'Gouden Eeuw' veel schuttersstukken gemaakt. De schutters betaalden samen het schilderij, en wilden dus allemaal goed in beeld komen. Daarom waren het nogal statische en soms zelfs een beetje _____ schilderijen. In plaats van een saai groepsportret maakt Rembrandt van de Nachtwacht een schilderij vol actie: de schutters maken zich klaar om te vertrekken, en er gebeurt van alles: een man rechts slaat op de trommel, een hond blaft, een schutter links _____ zijn geweer, en in het midden schiet zelfs een schutter met zijn geweer. Vooraan geeft de commandant Frans Banninck Cocq het _____ om te vertrekken en begint zelf al te lopen. Het is alsof hij het volgende moment het schilderij uit zal lopen, recht naar de kijker toe. Ook gaf Rembrandt het schilderij in zijn details een symbolische betekenis mee. Zo valt de schaduw van de hand van Banninck Cocq precies om het _____ van Amsterdam op de goudkleurige jas van de andere officier in het midden, Frans van Ruytenburch, alsof de hand Amsterdam beschermt. De Nachtwacht was een voor die tijd revolutionair schilderij, maar de schutters zelf waren minder _____: sommigen wilden eerst niet betalen, omdat zij er niet duidelijk genoeg opstonden.

Vul de woorden in. Kies uit deze woorden:

slordig – overleed – mantel – stijl – trefzeker – weigerde – karakter – gerimpelde

Karakter

Rembrandt kon ook heel goed het _____ van mensen laten zien. Hij schilderde realistisch en liet de mensen zien zoals ze echt zijn. Als je naar zijn schilderijen kijkt, heb je het idee dat je bijna kunt zien wat de mensen denken.

Rembrandt kon ook heel goed oude mensen schilderen. Een goed voorbeeld is het schilderij van de oude vrouw: de vrouw leest in een boek. Dat boek is waarschijnlijk een religieus boek. Het licht valt niet op haar gezicht, maar op haar oude, _____ hand.

De vrouw heeft waarschijnlijk slechte ogen, want ze gebruikt haar handen bij het lezen van de grote letters. Zo wil Rembrandt ons iets van het karakter van de vrouw laten zien: ze kan bijna niet meer lezen, maar toch wil ze elke dag nog over haar geloof lezen omdat het zo belangrijk voor haar is.

Vernieuwend tot het einde

Ook in zijn latere jaren bleef Rembrandt zich vernieuwen: zijn _____ werd veel minder gedetailleerd; hij leek sneller te werken en heel _____ een karakter te kunnen neerzetten. Bijvoorbeeld in het portret van Jan Six: het licht valt op de handen en het gezicht, die het meest gedetailleerd zijn uitgewerkt. Maar bijvoorbeeld de rode _____ is heel snel geschilderd.

Rembrandt maakte 600 schilderijen en 3000 tekeningen. Hij _____ in 1669. Toen Rembrandt overleed, leefde hij in armoede. Hij had veel schulden opgebouwd. Hij was als schilder ook minder populair bij de Amsterdamse elite: ze vonden de schilderijen van Rembrandt te donker, en te _____. Maar Rembrandt _____ te veranderen, en bleef geloven in zijn eigen stijl en visie. Nu zijn de schilderijen van Rembrandt wereldberoemd.